

Hannu Tölli
Projektipäällikkö

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto

asiantuntijakuuleminen 5.10.2022

HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 (Peltorakenteen kehittäminen 30.20.48)

Peltojen kiinteistörakenteen kehittämisohjelmaa on toteutettu vuodesta 2020 alkaen ja ohjelma päättyy 31.12.2022. Ohjelmassa haetaan ratkaisuja suomalaisen maataloustuotannon kilpailukykyä heikentävään pirstaleiseen tilusrakenteeseen. Maatilojen koko on lähes kaksinkertaistunut 2000 luvulla, mutta lohkojen keskikoko ei ole merkittävästi kasvanut kyseisenä ajanjaksona. Tilakoon kasvun myötä myös kuljetusmatkan ovat kasvaneet, kun lisäpeltoa on hankittu entistä kauempaa talouskeskuksesta. Verrattuna optimaaliseen kiinteistörakenteeseen tämä heikentää suomalaisen ruuan tuotannon kilpailukykyä ylimääräisinä lisäkustannuksina polttoaineen ja työajan kulutuksen muodossa sekä viljelytehokkuuden menetyksenä. Rungas maatalouskoneiden tieliikenne heikentää myös yleisten teiden liikenneturvallisuutta.

Peltojen kiinteistörakenteen kehittämisohjelmassa selvitettiin tilusrakenteen kehittämisen esteitä ja toteutettiin hankkeita ongelman ratkaisemiseksi. Keskeisin keino tilusrakenteen kehittämisessä on tilusjärjestelyt. Hankkeen aikana kiinteistörakenteen parantamista on pidetty vahvasti esillä ja kiinnostus on kasvanut tilusjärjestelytoimintaa kohtaan. Tilusjärjestely on aina usean vuoden kestävä hanke ja onkin varmistettava pitkäjänteisesti riittävä rahoitus ja resurssit tilusjärjestelyjen toteuttamiseen sekä tilusjärjestelyjen tarpeisiin tehtävään valtion maanhankintaan. Jatkossa on tärkeää, että tilusjärjestelyjen suunnittelussa huomioidaan monipuolisesti erilaiset ympäristö- ja ilmastovaikutukset, ja arvioidaan tarvittaessa peltolohkon käyttöä myös muuhun kuin maataloustuotantoon - esim. kosteikkoalueeksi tai metsitettäväksi.

Vaikka ruuantuotantoon nähden peltoa on ylimääräistä, sitä ei aina ole riittävästi tarjolla aktiivisesti maataloustuotantoon kehittäville tiloille. Epäsuhta voidaan ajatella johtuvan siitä, että on kannattavampaa pitää pellot omassa viljelyksessä pinta-alatuet optimoiden ja kustannukset minimoiden kuin vuokrata tai myydä pellot tuotantoon kehittäville tiloille. Tämä lisää tukien pääomittumista pellon vuokriin ja hintoihin. Pellon korkeat myynti- ja vuokrahinnat hidastavat peltojen siirtymistä tuotannon lopettamisvaiheessa olevilta tiloilta tuotantoa jatkavien tilojen hallintaan ja omistukseen. Tilusjärjestelyyn liittyvät mahdollisuudet voivat näissä tilanteissa tarjota tarkoituksenmukaisen käytännön löytää peltolohkoille tilarakenteeseemme sopiva käyttötarkoitus.

CAP-valmistelussa peltorakenteen kehittämisenäkökulma on huomioitu tuomalla esille tukiehtoihin liittyviä ”pullonkauloja” ja hyväksytyssä CAP-ohjelmassa onkin painotettu aktiivista ja kestävä ruuan tuotantoa. Pienten ja jo aiemmin toteutettujen lohkokorjausten sisällyttäminen korvauskelpoiseen alaan viljelijöiden käytäntöjen helpottamiseksi ja peltolohkokisterin laadun parantamiseksi, sekä korvauskelpoisuuden siirtoihin liittyvät käytännöt, ovat myös valmistelussa.

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Hankkeen toimeksiannosta Luonnonvarakeskuksessa tehtiin selvityksiä myös mm. peltojen lohkokoon merkityksestä eri työvaiheiden työkustannuksiin, maapankkitoiminnasta tilusjärjestelyjen ja ilmastopäästöjen hillinnän apuvälineenä sekä peltomarkkinoiden sääntelystä ja toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä. Näistä selvityksistä Luonnonvarakeskus tekee erillisen julkaisun loppuvuodesta 2022. Projektin on kiinnostanut myös opiskelijoita ja aiheesta onkin valmistumassa myös maisterivaiheen opinnäytetyö.

Hankkeen päättymisen jälkeen jatkuvien pilottihankkeiden ja loppuraportissa esitettyjen toimenpiteiden toteutumisen seurantaan laaditaan suunnitelma ja seurantaan varataan myös resursseja.